

Exemplar: 100 PTA
 Subscriptió anual: 18.000 PTA
 Subscriptió anual microfilmada: 30.000 PTA

ISSN: 0212-8195
 Dipòsit legal: V. 1.556 - 1978

Administració: Palau de la Generalitat
 Cavallers, 9
 46001-València
 Tel. (96) 386 61 00

Composició: Servei de Publicacions de la Presidència de la Generalitat
 Impressió: Tipografia Artística Puertes, S.L. Palleter, 47. 46008-València

Ejemplar: 100 PTA
 Suscripción anual: 18.000 PTA
 Suscripción anual microfilmada: 30.000 PTA

ISSN: 0212-8195
 Depósito legal: V. 1.556 - 1978

Administración: Palau de la Generalitat
 Caballeros, 9
 46001-Valencia
 Tel. (96) 386 61 00

Composición: Servei de Publicacions de la Presidència de la Generalitat
 Impresión: Tipografía Artística Puertes, S.L. Palleter, 47. 46008-Valencia

DISPOSICIONS GENERALS

CONSELLERIA D'EDUCACIÓ I CIÈNCIA

2067 *DECRET 152/1993, de 17 d'agost, del Govern Valencià, pel qual estableix el currículum del grau elemental de Dansa. [93/5533]*

La Llei Orgànica 1/1990, de 3 d'octubre, d'Ordenació General del Sistema Educatiu, ha regulat per primera vegada els ensenyaments de Dansa, amb la finalitat de proporcionar als alumnes una formació de qualitat i garantir la qualificació dels futurs professionals.

L'article 39.1 d'aquesta llei determina que els ensenyaments de Dansa comprendran tres graus: a) grau elemental, que tindrà quatre anys de durada, b) grau mitjà, que s'estruçarà en tres cicles de dos cursos acadèmics de durada cada un, i c) grau superior, que comprendrà només un cicle, la duració del qual es determinarà en funció de les característiques d'aquests ensenyaments.

Així mateix, disposa en l'article quart, que s'entén per currículum el conjunt d'objectius, continguts, orientacions metodològiques i criteris d'avaluació de cada un dels nivells, etapes, cicles, graus i modalitats en què s'organitza la pràctica educativa; sobre aquesta base, efectua un doble repartiment competencial: d'una banda, atribueix al govern fixar els aspectes bàsics del currículum que constituiran els ensenyaments mínims en tot l'Estat per tal de garantir la formació comuna de tots els alumnes i la validesa dels títols corresponents, i, de l'altra, atribueix a les Administracions educatives competents l'establiment del currículum del qual formaran part, en tot cas, aquests ensenyaments mínims. Per tant, una vegada definits els ensenyaments mínims del grau elemental de Dansa pel Reial Decret 755/1992 de 26 de juny, escau establir el currículum d'aquest grau per a l'àmbit territorial de gestió de la Conselleria d'Educació i Ciència de la Generalitat Valenciana.

D'altra banda, l'article 40 afirma que les administracions educatives podrán establecer criterios d'ingrés per al grau elemental dels ensenyaments de Dansa.

En el grau elemental, els xiquets i les xiquetes amb qualitats específiques i voluntat per a dedicar-se a l'estudi de la dansa, hauran de disposar de l'ajuda d'un currículum que ha d'aprofitar la circumstància que l'evolució progressiva del pensament infantil va acompañada del desenvolupament motor que garanteix la coordinació, la precisió, la resistència i la flexibilitat que els exigirà la pràctica de la dansa. A més, la formació artística del ballarí en el grau elemental no s'ha de limitar al domini de la tècnica, sinó que ha d'incloure altres aspectes inherents a la dansa, com ara l'estètic i el psicològic, que contribuiran a completar el caràcter humanístic d'aquest àmbit formatiu.

El sentit educatiu del grau elemental es fonamenta en

DISPOSICIONES GENERALES

CONSELLERIA DE EDUCACIÓN Y CIENCIA

2067 *DECRETO 152/1993, de 17 de agosto, del Gobierno Valenciano, por el que se establece el currículo del grado elemental de Danza. [93/5533]*

La Ley Orgánica 1/1990 de 3 de octubre, de Ordenación General del Sistema Educativo, ha regulado por primera vez las enseñanzas de Danza, con la finalidad de proporcionar a los alumnos una formación de calidad y garantizar la cualificación de los futuros profesionales.

El artículo 39.1 de esta ley determina que las enseñanzas de Danza comprenderán tres grados: a) grado elemental, que tendrá cuatro años de duración, b) grado medio, que se estructurará en tres ciclos de dos cursos académicos de duración cada uno de ellos, y c) grado superior, que comprenderá únicamente un ciclo cuya duración se determinará en función de las características de estas enseñanzas.

Igualmente, en el artículo cuarto dispone que se entenderá como currículo el conjunto de objetivos, contenidos, orientaciones metodológicas y criterios de evaluación de cada uno de los niveles, etapas, ciclos, grados y modalidades en los que se organiza la práctica educativa; sobre esta base, realiza un doble reparto competencial: por una parte, atribuye al gobierno el fijar los aspectos básicos del currículo que constituirán las enseñanzas mínimas en todo el Estado con el fin de garantizar la formación común de todos los alumnos y la validez de los títulos correspondientes, y, por otra, atribuye a las administraciones educativas competentes el establecimiento del currículo del que formarán parte, en todo caso, estas enseñanzas mínimas. Por tanto, una vez definidas las enseñanzas mínimas del grado elemental de Danza por el Real Decreto 755/1992, de 26 de junio, procede establecer el currículo de dicho grado para el ámbito territorial de gestión de la Conselleria de Educación y Ciencia de la Generalitat Valenciana.

Por otra parte, el artículo 40 afirma que las administraciones educativas podrán establecer criterios de ingreso para el grado elemental de las enseñanzas de danza.

En el grado elemental, los niños y las niñas con cualidades específicas y voluntad para dedicarse al estudio de la danza, deberán disponer de la ayuda de un currículum que ha de aprovechar la circunstancia de que la evolución progresiva del pensamiento infantil va acompañada del desarrollo motriz que garantiza la coordinación, la precisión, la resistencia y la flexibilidad que le exigirá la práctica de la danza. Además, la formación artística del bailarín en el grado elemental no debe limitarse al dominio de la técnica, sino que debe incluir otros aspectos inherentes a la danza como, el estético y el psicológico, que contribuirán a completar el carácter humanístico de este ámbito formativo.

El sentido educativo del grado elemental se fundamenta en

l'estudi integrat de la dansa clàssica i de la dansa espanyola, perquè la seua interrelació contribueix al desenvolupament de les capacitats expressives de l'alumnat i serveix com a formació bàsica en els futurs itineraris professionals.

Amb aquest aprofundiment del fet artístic es pretindrà, per tant, l'equilibri entre el coneixement teòric, el desenvolupament de les capacitats psicomotrius i l'aprehensió dels coneixements estètics que determinen el fenomen artístic musical des de la perspectiva de la dansa.

En els annexos d'aquest decret es recullen els objectius educatius generals corresponents al grau elemental, i també els específics de cada assignatura, els continguts d'aquests, els criteris d'avaluació i els principis metodològics, determinants del currículum, que contribuiran a posar de manifest els seus propòsits educatius.

Els enunciats dels continguts, tal com apareixen en aquest decret, no s'han d'interpretar com a unitats temàtiques i la seu enumeració tampoc no implica una seqüènciació d'aquests. Els equips docents hauran d'elaborar el projecte curricular del grau elemental, adequat a les circumstàncies del centre i de l'alumnat. Aquesta concreció afectarà, principalment, la distribució i la seqüènciació dels continguts per cursos i cicles i abraçarà les activitats de caràcter didàctic, els criteris d'avaluació i la metodologia en conjunt. En el marc d'aquests projectes cada professor ha de realitzar la seu programació didàctica.

En relació amb els continguts de dansa i música, cal destacar una característica comuna: la necessitat de conjugar des del principi del procés d'ensenyament i aprenentatge, el coneixement, la comprensió, l'expressió i la seu realització.

Aquest complex procés d'educació artística no ha de perdre de vista que l'alumnat s'expressa a través de destreses, principalment, que hauran d'estar informades pels coneixements corresponents. Així, la conjunció de música (expressió rítmico-musical) i dansa comporta un procés d'aprofundiment constant dels seus continguts. Al seu torn, el grau de dificultat en la realització, que equival a la interpretació, ha d'estar determinat pels objectius i els continguts proposats en cada tram, als quals se supeditarà sempre l'elecció de les obres, atenent els principis de pertinència i adequació.

Els criteris d'avaluació estableixen el tipus i el grau d'aprenentatge que s'espera que aconsegueixi l'alumnat en un moment determinat, respecte de les capacitats indicades en els objectius generals i en els específics de cada assignatura. El nivell de consecució dels objectius no ha de ser mesurat de forma mecànica, sinó que serà evaluat tenint en compte tant la situació de l'alumne en el procés d'aprenentatge, considerat individualment i en el conjunt on s'integra, com les característiques i les capacitats personals que el van configurant com artista.

Els criteris d'avaluació es formulen mitjançant un enunciat que indica la meta que s'espera obtenir, seguit d'una explicació que aclareix el significat profund de l'enunciado. Els criteris d'avaluació i les seues explicacions es constitueixen així en fonts d'informació per al professor sobre la interacció en el procés d'ensenyament i aprenentatge.

Pel que respecta a la valoració de les aptituds per a la dansa en l'accés al grau elemental, es descartan els procediments encaminats a la sola acreditació de coneixements i destreses prèvies. Al contrari, aquesta valoració ha de permetre el reconeixement de les aptituds artístiques i motrius dels aspirants i l'acreditació de l'edat idònica.

Per tot això, d'acord amb l'article 4.3 de la Llei Orgànica 1/1990, de 3 d'octubre, d'Ordenació General del Sistema Educatiu, i del que disposa el Reial Decret 755/1992, de 26 de juny, a proposta del Conseller d'Educació i Ciència, i després de la deliberació del Govern Valencià, en la reunió del dia 17 d'agost de 1993,

el estudio integrado de la danza clásica y de la danza española, para que su interrelación contribuya al desarrollo de las capacidades expresivas del alumnado y sirva como formación básica en los futuros itinerarios profesionales.

Con esta profundización del hecho artístico se pretenderá, por tanto, el equilibrio entre el conocimiento teórico, el desarrollo de las capacidades psicomotorias y la aprehension de los conocimientos estéticos que determinan el fenómeno artístico musical desde la perspectiva de la danza.

En los anexos de este Decreto se recogen los objetivos educativos generales correspondientes al grado elemental, así como los específicos de cada asignatura, los contenidos de las mismas, los criterios de evaluación y los principios metodológicos, determinantes del currículum, que contribuirán a poner de manifiesto sus propósitos educativos.

Los enunciados de los contenidos, tal como aparecen en este Decreto, no deben interpretarse como unidades temáticas y su enumeración tampoco implica secuenciación de los mismos. Los equipos docentes deberán elaborar el proyecto curricular del grado elemental, adecuado a las circunstancias del centro y del alumnado. Esta concreción afectará, principalmente, a la distribución y a la secuenciación de los contenidos por cursos y ciclos y abarcará las actividades de carácter didáctico, los criterios de evaluación y la metodología en su conjunto. En el marco de estos proyectos cada profesor ha de realizar su propia programación didáctica.

En relación con los contenidos de danza y música, hay que destacar una característica común: la necesidad de conjugar desde el principio del proceso de enseñanza-aprendizaje, el conocimiento, la comprensión, la expresión y su realización.

Este complejo proceso de educación artística no debe perder de vista que el alumnado se expresa a través de destrezas, principalmente, que deberán estar informadas por los conocimientos correspondientes. Así, la conjunción de música (expresión rítmico-musical) y danza supone un proceso de profundización constante en sus contenidos. A su vez, el grado de dificultad en la realización, que equivale a la interpretación, ha de estar determinado por los objetivos y los contenidos propuestos en cada tramo, a los que se supeditará siempre la elección de las obras, atendiendo a los principios de pertenencia y adecuación.

Los criterios de evaluación establecen el tipo y el grado de aprendizaje que se espera que alcance el alumnado en un momento determinado, respecto de las capacidades indicadas en los objetivos generales y en los específicos de cada asignatura. El nivel de consecución de los objetivos no debe ser medido de forma mecánica, sino que será evaluado teniendo en cuenta tanto la situación del alumno en el proceso de aprendizaje, considerado individualmente y en el conjunto donde se integra, como las características y las capacidades personales que lo van configurando como artista.

Los criterios de evaluación se formulan mediante un enunciado que indica la meta que se espera obtener, seguido de una explicación que aclara el significado profundo del enunciado. Los criterios de evaluación y sus explicaciones se constituyen así en fuentes de información para el profesor acerca de la interacción en el proceso de enseñanza y aprendizaje.

Por lo que respecta a la valoración de las aptitudes para la Danza en el acceso al grado elemental, se descartan los procedimientos encaminados a la sola acreditación de conocimientos y destrezas previas. Por el contrario, dicha valoración debe permitir el reconocimiento de las aptitudes artísticas y motrices de los aspirantes y la acreditación de la edad idónea.

Por todo lo expuesto, de acuerdo con lo establecido en el artículo 4.3 de la Ley Orgánica 1/1990, de 3 de octubre, de Ordenación General del Sistema Educativo, y de lo dispuesto en el Real Decreto 755/1992, de 26 de junio, a propuesta del Conseller de Educación y Ciencia, y previa deliberación del Gobierno Valenciano, en la reunión del día 17 de agosto de 1993,

DECRETE

Article primer

Aquest decret constitueix el desplegament, per als ensenyaments del grau elemental de Dansa, de l'apartat 3 de l'article 4t de la Llei Orgànica 1/1990, de 3 d'octubre, d'Ordenació General del Sistema Educatiu, i integra el que disposa el Reial Decret 755/1992, de 26 de juny, pel qual s'estableixen els aspectes bàsics del currículum d'aquest grau.

Article segon

El que estableix aquest decret s'aplicarà en l'àmbit territorial de la Comunitat Valenciana.

Article tercer

L'ensenyament de la Dansa en el grau elemental s'organitzarà en quatre cursos, segons disposa l'apartat a) de l'article 39.1, de la Llei Orgànica 1/1990, de 3 d'octubre, d'Ordenació General del Sistema Educatiu.

Article quart

Als efectes d'aquest decret, s'entén per currículum dels ensenyaments de grau elemental de Dansa el conjunt d'objectius, continguts, principis metodològics i criteris d'avaluació que han de regular la pràctica docent en aquest grau.

Article cinquè

El grau elemental dels ensenyaments de dansa contribuirà a desenvolupar en els alumnes les capacitats següents:

1. Apreciar la importància de la dansa com a llenguatge artístic i mitjà d'expressió cultural dels pobles i de les persones.

2. Adquirir i desenvolupar la sensibilitat musical a través de la interpretació i del gaudi de la dansa, en les seues diferents manifestacions per a enriquir les possibilitats de comunicació i de realització personal.

3. Conèixer i valorar el domini del cos i la seua importància en el desenvolupament de la tècnica i de l'experiència artística.

4. Relacionar els coneixements musicals amb els codis de moviments apresos, a fi d'adquirir les bases que permeten desenvolupar la interpretació artística de la dansa.

5. Realitzar evolucions rítmiques, primer per a ballar individualment, i després en conjunt amb altres persones.

6. Actuar en públic amb la necessària seguretat en si mateix per a comprendre la funció comunicativa de la dansa.

7. Utilitzar la memòria com a part de la capacitat de ballar i la improvisació com un mitjà creatiu i de major llibertat d'expressió.

8. Conèixer el propi cos fins a adquirir la capacitat d'observar-se, ser crític amb si mateix i buscar solucions pràctiques als problemes que apareguen en la realització dels exercicis o fragments de material coreogràfic.

9. Reconèixer la importància de la concentració prèvia a la interpretació artística com a punt de partida per a una correcta execució.

Article sisè

Les assignatures corresponents al grau elemental de Dansa són les següents:

- Dansa clàssica
- Dansa espanyola
- Música

Article setè

1. Els continguts, objectius, i criteris d'avaluació del currículum, corresponents a les diferents assignatures del grau ele-

DISPONGO

Artículo primero

El presente decreto constituye el desarrollo, para las enseñanzas del grado elemental de danza, del apartado 3 del artículo 4 de la Ley Orgánica 1/1990, de 3 de octubre, de Ordenación General del Sistema Educativo, e integra lo establecido en el Real Decreto 755/1992, de 26 de junio, por el que se establecen los aspectos básicos del currícululo de dicho grado.

Artículo segundo

Lo establecido en este decreto será de aplicación en el ámbito territorial de la Comunidad Valenciana.

Artículo tercero

La enseñanza de la danza en el grado elemental se organizará en cuatro cursos, según lo dispuesto en el apartado a) del artículo 39.1, de la Ley Orgánica 1/1990, de 3 de octubre, de Ordenación General del Sistema Educativo.

Artículo cuarto

A los efectos de lo dispuesto en este decreto, se entiende por currícululo de las enseñanzas de grado elemental de Danza el conjunto de objetivos, contenidos, principios metodológicos y criterios de evaluación que han de regular la práctica docente en este grado.

Artículo quinto

El grado elemental de las enseñanzas de danza contribuirá a desarrollar en los alumnos las siguientes capacidades:

1. Apreciar la importancia de la danza como lenguaje artístico y medio de expresión cultural de los pueblos y de las personas.

2. Adquirir y desarrollar la sensibilidad musical a través de la interpretación y del disfrute de la danza, en sus diferentes manifestaciones para enriquecer las posibilidades de comunicación y de realización personal.

3. Conocer y valorar el dominio del cuerpo y su importancia en el desarrollo de la técnica y de la experiencia artística.

4. Relacionar los conocimientos musicales con los códigos de movimientos aprendidos, a fin de adquirir las bases que permitan desarrollar la interpretación artística de la danza.

5. Realizar evoluciones rítmicas, primero para bailar individualmente, y después en conjunto con otras personas.

6. Actuar en público con la necesaria seguridad en sí mismo, para comprender la función comunicativa de la danza.

7. Utilizar la memoria como parte de la capacidad de bailar y la improvisación como un medio creativo y de mayor libertad de expresión.

8. Conocer el propio cuerpo hasta adquirir la capacidad de observarse, ser crítico consigo mismo y buscar soluciones prácticas a los problemas que aparezcan en la realización de los ejercicios o fragmentos de material coreográfico.

9. Reconocer la importancia de la concentración previa a la interpretación artística, como punto de partida para una correcta ejecución.

Artículo sexto

Las asignaturas correspondientes al grado elemental de Danza son las siguientes:

- Danza clásica
- Danza española
- Música

Artículo séptimo

1. Los contenidos, objetivos y criterios de evaluación del currícululo, correspondientes a las distintas asignaturas del

mental seran els inclosos en l'annex I d'aquest decret.

2. Els principis metodològics que han d'orientar el desenvolupament dels ensenyaments del grau elemental de Dansa són els que figuren en l'annex II d'aquest decret.

Article vuitè

La Conselleria d'Educació i Ciència estableixerà l'horari lectiu corresponent a les diferents assignatures del currículum del grau elemental respectant, en tot cas, el temps lectiu determinat en l'annex III d'aquest decret.

Article novè

1. Els centres docents concretaran i completeran el currículum del grau elemental dels ensenyaments de dansa mitjançant l'elaboració de projectes curriculars.

2. El projecte curricular inclourà la distribució per cursos dels objectius, continguts i criteris d'avaluació, a més dels programes de cada assignatura. Aquesta distribució no variarà per a un mateix grup d'alumnes al llarg del grau elemental.

3. El projecte curricular del centre formarà part de la programació de la seua activitat docent i s'incorporarà a la programació general corresponent.

4. Els professors desenvoluparan programacions de la seua activitat docent d'acord amb el currículum que estableix aquest decret i en coherència amb el projecte curricular que el centre haja elaborat.

Article deu

1. La funció de tutoria i orientació, que forma part de la funció docent, es realitzarà al llarg de tot el grau elemental.

2. El professor tutor d'un grup d'alumnes tindrà la responsabilitat de coordinar tant l'avaluació com la funció d'orientació personal de l'alumnat.

Article onze

1. Els professors evaluaran l'aprenentatge dels alumnes, els processos d'ensenyament i la seua pràctica docent.

2. L'avaluació del grau elemental es durà a terme tenint en compte els objectius educatius i els criteris d'avaluació establerts en el currículum que s'aprova en aquest decret i en coherència amb el projecte curricular que elabore el centre.

3. L'avaluació de l'aprenentatge dels alumnes serà contínua i integradora, encara que diferenciada segons les diferents assignatures del currículum.

4. L'avaluació serà realitzada pel conjunt de professors de l'alumne coordinats pel professor tutor. Aquests professors actuaran de manera integrada durant el procés d'avaluació i en l'adopció de les decisions resultants d'aquest procés, tenint en compte els següents criteris:

a) La qualificació negativa en dues o més assignatures impedirà la promoció d'un alumne al curs següent.

b) La qualificació negativa d'una assignatura permetrà la promoció al curs següent.

5. L'avaluació i la qualificació final de l'alumnat es farà al mes de juny.

6. La Conselleria d'Educació i Ciència estableixerà els criteris per a la recuperació i la promoció d'alumnes amb assignatures pendentes.

Article dotze

1. El límit de permanència en el grau elemental serà de cinc anys, sense que en cap cas els alumnes puguen romandre més de dos anys en el mateix curs.

2. La Conselleria d'Educació i Ciència podrà autoritzar,

grado elemental serán los incluidos en el anexo I de este decreto.

2. Los principios metodológicos que han de orientar el desarrollo de las enseñanzas de grado elemental de Danza son los que figuran en el anexo II de este Decreto.

Artículo octavo

La Conselleria de Educación y Ciencia establecerá el horario lectivo correspondiente a las diferentes asignaturas del currículo del grado elemental respetando, en todo caso, el tiempo lectivo determinado en el anexo III de este decreto.

Artículo noveno

1. Los centros docentes concretarán y completarán el currículo de las enseñanzas del grado elemental de Danza mediante la elaboración de proyectos curriculares.

2. El proyecto curricular incluirá la distribución por cursos de los objetivos, contenidos y criterios de evaluación, además de los programas de cada asignatura. Esta distribución no variará para un mismo grupo de alumnos a lo largo del grado elemental.

3. El proyecto curricular del centro formará parte de la programación de su actividad docente y se incorporará a la programación general correspondiente.

4. Los profesores desarrollarán programaciones de las actividades docentes de acuerdo con el currículo establecido en este decreto y en coherencia con el proyecto curricular que el centro haya elaborado.

Artículo diez

1. La función de tutoría y orientación, que forma parte de la función docente, se desarrollará a lo largo de todo el grado elemental.

2. El profesor tutor de un grupo de alumnos tendrá la responsabilidad de coordinar tanto la evaluación como la función de orientación personal del alumnado.

Artículo once

1. Los profesores evaluarán el aprendizaje de los alumnos, los procesos de enseñanza y la propia práctica docente.

2. La evaluación del grado elemental se llevará a cabo teniendo en cuenta los objetivos educativos y los criterios de evaluación establecidos en el currículo que se aprueba en este decreto y en coherencia con el proyecto curricular que elabore el centro.

3. La evaluación del aprendizaje de los alumnos será continua e integradora, aunque diferenciada según las diferentes asignaturas del currículo.

4. La evaluación será realizada por el conjunto de profesores del alumno coordinados por el profesor tutor. Dichos profesores actuarán de manera integrada a lo largo del proceso de evaluación y en la adopción de las decisiones resultantes de este proceso, teniendo en cuenta los siguientes criterios:

a) La calificación negativa en dos o más asignaturas impedirá la promoción del alumno al curso siguiente.

b) La calificación negativa de una asignatura permitirá la promoción al curso siguiente.

5. La evaluación y la calificación final del alumnado se realizará en el mes de junio.

6. La Conselleria de Educación y Ciencia establecerá los criterios para la recuperación y la promoción de alumnos con asignaturas pendientes.

Artículo doce

1. El límite de permanencia en el grado elemental será de cinco años, sin que en ningún caso los alumnos puedan permanecer más de dos años en el mismo curso.

2. La Conselleria de Educación y Ciencia podrá autorizar,

amb caràcter excepcional, que determinats alumnes puguen ampliar en un any la permanència en el grau en supòsits de malaltia greu, o d'altres de la mateixa consideració, que impedisquen la realització normal dels estudis.

Article tretze

Es competència del consell escolar de cada centre públic, o dels òrgans competents en el cas de centres privats, autoritzar, amb caràcter excepcional, la matriculació en més d'un curs acadèmic als alumnes que, després de l'orientació del professorat, així ho sol·liciten, sempre que l'informe del conjunt de professors que imparteixen classes a aquests alumnes assegure la seua adequada capacitat d'aprenentatge.

Article catorze

Els alumnes que al final del grau elemental hagen aconseguir els objectius d'aquest rebran el corresponent certificat acreditatiu.

Article quinze

El consell escolar de cada centre, o l'òrgan competent en el cas de centres privats, estableixerà, tot i respectant les instruccions que dicte al respecte la Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, el procediment d'ingrés en el grau elemental de dansa, d'acord amb el projecte curricular i les possibilitats organitzatives del centre docent. Aquest procediment atendrà prioritàriament l'apreciació de les aptituds per a la dansa i l'edat idònia dels aspirants per a realitzar els estudis d'aquest grau, que estarà compresa entre els 8 i els 12 anys.

DISPOSICIONS ADDICIONALS

Primera

Se suprimeix, per als ensenyaments a què es refereix aquest decret, la modalitat de matrícula lliure amb exàmens anuals de fi de curs.

Segona

La Conselleria d'Educació i Ciència facilitarà a l'alumnat la possibilitat de cursar simultàniament els ensenyaments de Dansa i els de règim general. Amb aquesta finalitat s'aplicaran les revalidacions oportunes entre estudis dels dos règims d'ensenyament i s'establiran, si s'escau, les adaptacions curriculars encaminades a facilitar aquesta simultaneïtat d'estudis.

Tercera

La Conselleria d'Educació i Ciència adoptarà les mesures oportunes per a l'adaptació del currículum a les necessitats dels alumnes amb minusvàlues físiques o sensorials. En tot cas, aquestes adaptacions hauran de respectar allò que és essencial en els objectius fixats en aquest decret.

DISPOSICIÓ DEROGATÒRIA

A l'entrada en vigor d'aquest decret quedarán derogades totes les disposicions de rang igual o inferior que s'hi oponen.

DISPOSICIÓ FINAL

S'autoritza la Conselleria d'Educació i Ciència a dictar les disposicions necessàries per a la interpretació, l'aplicació i el desplegament del que disposa aquest decret, el qual entrarà en

con carácter excepcional, que determinados alumnos puedan ampliar en un año la permanencia en el grado en supuestos de enfermedad grave, u otros de igual consideración, que impidan el normal desarrollo de los estudios.

Artículo trece

Es competencia del consejo escolar de cada centro público, o de los órganos competentes en el caso de centros privados, autorizar, con carácter excepcional, la matriculación en más de un curso académico a aquellos alumnos que, previa orientación del profesorado, así lo soliciten, siempre que el informe del conjunto de profesores que imparten clases a dichos alumnos asegure su adecuada capacidad de aprendizaje.

Artículo catorce

Los alumnos que al término del grado elemental hayan alcanzado los objetivos del mismo recibirán el correspondiente certificado acreditativo.

Artículo quince

El consejo escolar de cada centro, o el órgano competente en el caso de centros privados, establecerá, respetando siempre las instrucciones que dicte al respecto la Conselleria de Educación y Ciencia, el procedimiento de ingreso en el grado elemental de danza, de acuerdo con el proyecto curricular y con las posibilidades organizativas del centro docente. Dicho procedimiento atenderá prioritariamente la apreciación de las aptitudes para la danza y la edad idónea de los aspirantes para realizar los estudios de este grado, que estará comprendida entre los 8 y los 12 años.

DISPOSICIONES ADICIONALES

Primera

Queda suprimida, para las enseñanzas a que se refiere el presente decreto, la modalidad de matrícula libre con exámenes anuales de fin de curso.

Segunda

La Conselleria de Educación y Ciencia facilitará al alumnado la posibilidad de cursar simultáneamente las enseñanzas de Danza y las de régimen general. A tal fin, se aplicarán las validaciones oportunas entre estudios de los dos regímenes de enseñanza y se establecerán, si procede, las adaptaciones curriculares encaminadas a facilitar esta simultaneidad de estudios.

Tercera

La Conselleria de Educación y Ciencia adoptará las medidas oportunas para la adaptación del currículo a las necesidades de los alumnos con minusvalías físicas o sensoriales. En todo caso, estas adaptaciones deberán respetar lo esencial de los objetivos fijados en este decreto.

DISPOSICIÓN DEROGATORIA

A la entrada en vigor del presente decreto quedarán derogadas cuantas disposiciones de igual o inferior rango se opongan al mismo.

DISPOSICIÓN FINAL

Se autoriza a la Conselleria de Educación y Ciencia a dictar las disposiciones necesarias para la interpretación, la aplicación y el desarrollo de lo dispuesto en este decreto, que entrará

vigor l'endemà de la publicació al *Diari Oficial de la Generalitat Valenciana*.

Valencia, 17 d'agost de 1993

El President de la Generalitat Valenciana,
JOAN LERMA I BLASCO

El Conseller de Cultura, Educació i Ciència,
JOAN ROMERO GONZÁLEZ

ANNEX I

Assignatures del grau elemental

DANSA CLÀSSICA

Introducció

En les albors del Renaixement s'inicia el procés de transformació del ball, que culmina entre els segles XVII i XIX, en la forma artística definida com a dansa clàssica. Per això la dansa clàssica s'universalitza i s'estableix com a fonament de totes les expressions cultes del ball en la societat actual.

La dansa clàssica és avui la disciplina acadèmica que tot ballarí ha de posseir. La seua tècnica constitueix el codi fonamental de referència del moviment rítmic humà, que s'adquireix de manera gradual i progressiva; el seu aprenentatge desenvolupa en l'alumne el coneixement i el domini del seu cos, convertit així en instrument d'expressió artística.

L'execució i la interpretació de la dansa clàssica o acadèmica indica un aprenentatge encaminat al total domini i preparació del cos perquè la pràctica dels diferents estils reflectesca el seu valor estètic i adquiresca el seu missatge artístic significatiu superant la mera cal·listènia.

La formació i el desenvolupament d'aquestes capacitats exigeix un llarg procés en què resulta imprescindible la sistematització de l'estudi. Aquest procés d'ensenyament i aprenentatge, per les seues característiques espacials, es localitza sempre en l'àmbit de l'escola, amb una dedicació diària que requereix la tutela permanent del professor.

Els continguts del grau elemental es concentren en l'aprenentatge dels elements fonamentals de la tècnica del ballet acadèmic per a la correcta col·locació del cos, que permeta el desenvolupament d'una base sòlida de les qualitats físiques i expressives. La cèl-lula bàsica d'aquest procés d'ensenyament i aprenentatge és la classe de ballet, entesa avui dia en les seues diverses modalitats de complexitat i segons l'esquema històricament acceptat (barra i centre), que va tenir origen en la definició manual de Carlo Blasis. La classe s'organitza al voltant dels aspectes següents:

L'estirada i la subjecció controlada de tot el cos.

L'elasticitat controlada de les articulacions dels malucs i altres punts anatòmics.

El control primerament i la flexibilitat després, de l'esquena com a element axial bàsic.

El desenvolupament controlat de les resistències i la musculació del cos i les extremitats inferiors.

El control de la pelvis.

El desenvolupament de la postura dita tècnicament *en dehors* (cap a fora) com a punt de partida del vocabulari corporal del ballet.

El desenvolupament de la força, l'estirada i la capacitat del peu com a punt de suport dinàmic; la seua utilització com a element de transició, pausa i descans.

El major domini del *plié* (doblegament), quant a elasticitat i estirada per la seua conveniència en l'obtenció d'un rendiment òptim de l'equilibri i la flexibilitat.

El domini de la coordinació interior i rítmica de tots els moviments (cap, braços i cames).

Descobriment del propi equilibri corporal.

Desenvolupament de l'ús dinàmic de l'espai en els exercicis, mitjançant la utilització progressiva de desplaçaments alhora que s'incentiva la coordinació de les parts del cos.

Aprendatge de la respiració correcta, tant en el temps com en la dinàmica específica de l'exercici per a obtenir-ne el màxim rendiment.

L'aprofitament òptim del grau elemental reverteix sobre el futur ballarí com l'estructura de preparació bàsica capaç de situar-lo en

en vigor al dia siguiente de su publicación en el *Diari Oficial de la Generalitat Valenciana*.

Valencia, 17 de agosto de 1993

El President de la Generalitat Valenciana,
JOAN LERMA I BLASCO

El Conseller de Cultura, Educació i Ciència,
JOAN ROMERO GONZÁLEZ

ANEXO I

Asignaturas del grado elemental

DANZA CLASICA

Introducción

En los albores del Renacimiento se inicia el proceso de transformación del baile que culmina entre los siglos XVII y XIX, en la forma artística definida como danza clásica. De aquí que la danza clásica se universalice y se establece como cimiento de todas las expresiones cultas del baile en la sociedad actual.

La danza clásica es hoy la disciplina académica que todo bailarín debe poseer. Su técnica constituye el código fundamental de referencia del movimiento rítmico humano, que se adquiere de manera gradual y progresiva; su aprendizaje desarrolla en el alumno el conocimiento y dominio de su cuerpo, convertido así en instrumento de expresión artística.

La ejecución e interpretación de la danza clásica o académica indica un aprendizaje tendente al total dominio y preparación del cuerpo para que la práctica de los diferentes estilos refleje su valor estético y adquiera su mensaje artístico significativo superando la mera calistenia.

La formación y desarrollo de estas capacidades exige un largo proceso en el que resulta imprescindible la sistematización del estudio. Este proceso de enseñanza y aprendizaje, por sus propias características espaciales se localiza siempre en el ámbito de la escuela, con una dedicación diaria que precisa de la tutela permanente del profesor.

Los contenidos del grado elemental se concentran en el aprendizaje de los elementos fundamentales de la técnica del ballet académico para la correcta colocación del cuerpo, que permite el desarrollo de una base sólida de las cualidades físicas y expresivas. La célula básica de este proceso de enseñanza y aprendizaje es la clase de ballet entendida hoy día en sus diversas modalidades de complejidad y según el esquema históricamente aceptado (barra y centro), que tuvo su origen en la definición manual de Carlo Blasis. La clase se organiza en torno a los aspectos siguientes:

El estiramiento y sujeción controlada de todo el cuerpo.

La elasticidad controlada de las articulaciones de caderas y otros puntos anatómicos.

El control primero y la flexibilidad después, de la espalda como elemento axial básico.

El desarrollo controlado de las resistencias y musculación del cuerpo y las extremidades inferiores.

El control de la pelvis.

El desarrollo de la postura llamada técnicamente *en dehors* (hacia fuera) como punto de partida del vocabulario corporal del ballet.

El desarrollo del pie en cuanto a su fuerza, estiramiento y capacidad como punto de soporte dinámico; su utilización como elemento de transición, pausa y descanso.

El mayor dominio del *plié* (doblado), en cuanto a elasticidad y estiramiento por su conveniencia en la obtención de un rendimiento óptimo del equilibrio y la flexibilidad.

El dominio de la coordinación interior y rítmica de todos los movimientos (cabeza, brazos y piernas).

Descubrimiento del propio equilibrio corporal.

Desarrollo del empleo dinámico del espacio en los ejercicios, mediante la utilización progresiva de desplazamientos a la vez que se incentiva la coordinación de las partes del cuerpo.

Aprendizaje de la respiración correcta, tanto en el tiempo como en la dinámica específica del ejercicio para obtener su máximo rendimiento.

El aprovechamiento óptimo del grado elemental reverte sobre el futuro bailarín como la estructura de preparación básica capaz de

condicions d'afrontar coneixements més complexos i específics de les diferents branques de la dansa. Per això, el ball acadèmic imprimeix en el deixeble el rigor i els condicionants tècnics d'obriment a altres expressions, entenent que, per la seua antiguitat i el grau de maduresa en la didàctica, el ballet és el bressol històric natural de totes les branques de la dansa culta i escènica, al marge que en les manifestacions artístiques terminals apareguen molt diferenciades entre si. La base formativa de l'artista de la dansa passa necessàriament per la iniciació progressiva que s'estableix en aquest grau elemental.

Objectius

L'ensenyament de dansa clàssica en el grau elemental tindrà com a objectiu contribuir a desenvolupar en els alumnes les capacitats següents:

1. Adquirir qualitat en el moviment i les interpretacions expressives amb l'aplicació de la sensibilitat corporal.
2. Adquirir bases tècniques sòlides mitjançant la correcta col·locació del cos.
3. Coordinar els moviments de cames, cos, cap i braços, evitant-ne la rigidesa.
4. Buscar la realització correcta dels exercicis de barra i de centre.
5. Adquirir la força i l'elasticitat necessàries per al salt en les diferents fases: impuls, fixació i caiguda, i en la iniciació de la bateria.
6. Cultivar el sentit de l'equilibri com a preparació a la tècnica del gir.
7. Valorar la utilització de l'espai de forma adequada.
8. Prendre consciència de la importància de la respiració en la dansa.
9. Realitzar l'execució de tots els moviments que configuren la dansa, amb sentit rítmic i musicalitat.
10. Conèixer la terminologia pròpia del llenguatge de la dansa acadèmica i l'aplicació descriptiva de passos, combinacions d'aquests o balls.
11. Reconèixer a primera vista i de memòria un pas, un exercici o el conjunt d'aquests.

Continguts

Coneixement del cos i la seua col·locació. Realització de moviments per al desenvolupament de l'*en dehors*, l'equilibri, l'elasticitat, la força, el salt i el gir. Exercicis en el terra, la barra i el centre. Percepció, identificació i interiorització de les estructures rítmiques dels diferents passos. Presa de consciència de la importància de la precisió en la realització de la dansa (sols i en grup). Utilització de la improvisació per al desenvolupament de la creativitat. Elements bàsics de la qualitat en el moviment: dinàmica, *tempo*, esforç, etc. Aplicació d'aquests. L'expressivitat com a element imprescindible de la interpretació. Desenvolupament progressiu de la memòria. La coordinació i la seua funció en el moviment en relació amb la intenció expressiva. Realització d'exercicis de puntes sobre dues cames (sols per a les alumnes). Coneixement del vocabulari específic d'aquest nivell.

Criteris d'avaluació

1. Conèixer i reconèixer els passos bàsics apresos i entendre el seu vocabulari tècnic.

Aquest criteri d'avaluació pretén comprovar que l'alumne ha après el nom dels passos i el seu significat tècnic en la dansa.

2. Realitzar tots els exercicis que componen la barra d'una classe de ballet que el professor marque en el moment (*pliés*, *battements tendus*, *degagés*, *rond de jambe*, etc.), usant el temps musical exigut en aquest nivell i la coordinació dels braços, les cames i el cap.

Amb aquest criteri es tracta de comprovar la correcta col·locació del cos per a l'obtenció d'una base sòlida i segura que permeta a l'alumne més avant realitzar exercicis més avançats.

3. Repetir i realitzar al centre els exercicis estudiats en la barra que el professor marque en el moment, usant correctament el temps musical, la coordinació, l'espai i les direccions.

Amb aquest criteri es tracta de comprovar si l'alumne ha pres consciència del seu equilibri i de les direccions en l'espai, coordinant els moviments entre elles.

4. Realitzar petites variacions que incloguen desplaçaments per l'espai, marcats pel professor en el moment.

Es busca amb aquest criteri observar el sentit de l'alumne respecte a l'espai, les dimensions i les direccions.

situarlo en condiciones de afrontar conocimientos más complejos y específicos de las distintas ramas de la danza. Por esto, el baile académico imprime en el discípulo el rigor y los condicionantes técnicos de apertura a otras expresiones, entendiendo que, por su antigüedad y grado de madurez en la didáctica, el ballet es la cuna histórica natural de todas las ramas de la danza culta y escénica, independientemente de que, en sus manifestaciones artísticas terminales aparezcan muy diferenciadas entre sí. El cimiento formativo del artista de la danza pasa necesariamente por la iniciación progresiva que se establece en este grado elemental.

Objetivos

La enseñanza de danza clásica en el grado elemental tendrá como objetivo contribuir a desarrollar en los alumnos las capacidades siguientes:

1. Adquirir calidad en el movimiento e interpretaciones expresivas con la aplicación de la sensibilidad corporal.
2. Adquirir bases técnicas sólidas mediante la correcta colocación del cuerpo.
3. Coordinar los movimientos de piernas, torso, cabeza y brazos, evitando la rigidez.
4. Buscar la realización correcta de los ejercicios de barra y de centro.
5. Adquirir la fuerza y la elasticidad necesarias para el salto en sus diferentes fases: empuje, fijación y caída, así como en la iniciación de la batería.
6. Cultivar el sentido del equilibrio como preparación a la técnica del giro.
7. Valorar la utilización del espacio de forma adecuada.
8. Tomar conciencia de la importancia de la respiración en la danza.
9. Realizar la ejecución de todos los movimientos que configuran la danza, con sentido rítmico y musicalidad.
10. Conocer la terminología propia del lenguaje de la Danza académica y su aplicación descriptiva de pasos, combinaciones de ellos o bailes.
11. Reconocer a primera vista y de memoria un paso, un ejercicio o el conjunto de ellos.

Contenidos

Conocimiento del cuerpo y su colocación. Realización de movimientos para el desarrollo del *en dehors*, el equilibrio, la elasticidad, la fuerza, el salto y el giro. Ejercicios en el suelo, la barra y el centro. Percepción, identificación e interiorización de las estructuras rítmicas de los diferentes pasos. Toma de conciencia de la importancia de la precisión en la realización de la danza (solo y en grupo). Utilización de la improvisación para el desarrollo de la creatividad. Elementos básicos de la calidad en el movimiento: dinámica, *tempo*, esfuerzo, etc. Aplicación de los mismos. La expresividad como elemento imprescindible de la interpretación. Desarrollo progresivo de la memoria. La coordinación y su función en el movimiento en relación con la intención expresiva. Realización de ejercicios de puntas sobre dos piernas (sólo para alumnas). Conocimiento del vocabulario específico de este nivel.

Criterios de evaluación

1. Conocer y reconocer los pasos básicos aprendidos entendiendo su vocabulario técnico.

Este criterio de evaluación pretende comprobar que el alumno ha aprendido el nombre de los pasos y su significado técnico en la danza.

2. Realizar todos los ejercicios que componen la barra de una clase de ballet que el profesor marque en el momento (*pliés*, *battement tendus*, *degagés*, *rond de jambe*, etc.), empleando el tiempo musical exigido en este nivel y la coordinación de los brazos, piernas y cabeza.

Con este criterio se trata de comprobar la correcta colocación del cuerpo para la obtención de una base sólida y segura que permita al alumno más adelante realizar ejercicios más avanzados.

3. Repetir y realizar en el centro los ejercicios estudiados en la barra que el profesor marque en el momento, empleando correctamente el tiempo musical, la coordinación, el espacio y las direcciones.

Con este criterio se trata de comprobar si el alumno ha tomado conciencia de su equilibrio y de las direcciones en el espacio, coordinando los movimientos entre ellas.

4. Realizar pequeñas variaciones que incluyan desplazamientos por el espacio, marcados por el profesor en el momento.

Se busca con este criterio observar el sentido del alumno respecto al espacio, las dimensiones y las direcciones.

5. Realitzar a primera vista petites variacions de passos que inclouen els exercicis fonamentals de la tècnica del gir *en dehors i en dedans*.

Aquest criteri pretén observar la coordinació de braços, cames i cap en el treball del gir i el control de l'equilibri de tot el cos en un moviment amb impuls lligat i continuat.

6. Realitzar, seguint les indicacions del professor, els exercicis que aniran desenvolupant la tècnica del salt (petits salts sobre dues cames i sobre una sola i primers salts de bateria).

Aquest criteri pretén comprovar l'impuls en doblegar i estirar les cames ràpidament, el control i la sujecció del *demi-plié* per a l'impuls i caiguda del salt, de dues cames o d'una sola, la sujecció del cos, i també l'elevació dels malucs en el salt.

7. Realitzar en el centre petites variacions, que l'alumne ha de memoritzar després d'haver estat indicades verbalment pel mestre, marcant els passos dins el ritme corresponent.

Aquest criteri pretén comprovar i observar els reflexos, la memòria i la musicalitat de l'alumne.

8. Realitzar petites combinacions de passos en puntes amb els exercicis bàsics.

Mitjançant aquest criteri es pretén observar el desenvolupament de la força dels peus i el coneixement del treball del peu per a la pujada i la baixada amb les sabatilles de puntes.

9. Caminar i fer una salutació, improvisada per cada alumne, sobre un fragment musical.

Es busca amb aquest criteri observar les qualitats necessàries per a l'estètica de la dansa, com el desenvolupament físic, la personalitat, musicalitat, sensibilitat, harmonia i elegància en el moviment, i la comunicació amb el públic.

10. Reproduir i interpretar un exercici en temps d'adagio amb ports de *bras* i diferents posicions *a terre*.

Aquest criteri pretén comprovar l'expressió artística, la interpretació i la sensibilitat musical en el moviment:

DANSA ESPANYOLA

Introducció

La definició de la dansa espanyola com a gènere específic de les arts escèniques es va produir al començament del segle XX, després de la fusió de les seues modalitats bàsiques i funcionals amb una intervenció clara dels fenòmens musicals de l'època. Així, el que entenem avui com a dansa escènica espanyola és la síntesi, enriqueida teatralment, del patrimoni folklòric, l'escola bolera i el flamenc, en un procés d'estilització, codificació i didàctica que va discorrer en el temps de forma paral·lela al corrent musical colorista, i que desembocarà en un quart pressupòsit: la dansa estilitzada i el clàssic espanyol.

L'esforç de formació del ballarí ha d'anar encaminat a la consecució de l'artista plural, que tinga una cultura complementària a l'especialitat que faça després, que li permeta afrontar el treball professional des de la perspectiva del seu coneixement ampli de la dansa, com a art que conté moltes branques i varietats d'expressió.

La dansa espanyola en el grau elemental, entesa no com una especialitat, sinó com a part de la formació global inicial del futur ballarí, contribueix al desenvolupament de les capacitats que recullen els objectius d'aquest grau de forma decisiva, fomenta la musicalitat i intensifica el sentit del ritme, la flexibilitat i la percepció coreogràfica.

Els continguts del grau elemental se centren essencialment en el coneixement de l'escola bolera, l'adquisició de les habilitats necessàries per a la bona utilització de les castanyoles i el contacte amb el folklore, que permetrà a l'alumne experimentar vivències relacionades amb formes coreogràfiques. Aquests continguts es refereixen als aspectes següents:

L'adquisició de l'habilitat necessària per al correcte toc de les castanyoles.

El desenvolupament de les habilitats necessàries per a executar correctament ritmes elementals amb els peus, com a iniciació al treball de terra de la dansa espanyola i el flamenc.

El desenvolupament del sentit rítmic a través de l'acompanyament amb les castanyoles, els *zapateados* i, eventualment, amb tots dos.

La coordinació de tots els moviments de cap, braços, cames, cos, castanyoles i *zapateados*, a través d'un ús conscient d'aquests mitjans.

El descobriment del propi equilibri corporal mantenint el caràcter i l'estètica corresponent a l'estil sobre el qual es treballa.

5. Realizar a primera vista pequeñas variaciones de pasos que incluyan los ejercicios fundamentales de la técnica del giro *en dehors y en dedans*.

Este criterio pretende observar la coordinación de brazos, piernas y cabeza en el trabajo del giro y el control del equilibrio de todo el cuerpo en un movimiento con impulso ligado y continuado.

6. Realizar, siguiendo las indicaciones del profesor, los ejercicios que irán desarrollando la técnica del salto (pequeños saltos sobre dos piernas y sobre una sola y primeros saltos de batería).

Este criterio pretende comprobar el impulso al doblar y estirar las piernas rápidamente, el control y sujeción del *demi-plié* para el empuje y la caída del salto, de dos piernas o una sola, la sujeción del torso, así como la elevación de las caderas en el salto.

7. Realizar en el centro pequeñas variaciones, que el alumno debe memorizar tras haber sido indicada verbalmente por el maestro, marcando los pasos dentro de su correspondiente ritmo.

Este criterio pretende comprobar y observar los reflejos, la memoria y la musicalidad del alumno.

8. Realizar pequeñas combinaciones de pasos en puntas con los ejercicios básicos.

Mediante este criterio se pretende observar el desarrollo de la fuerza de los pies y el conocimiento del trabajo del pie para la subida y bajada con las zapatillas de puntas.

9. Caminar y hacer un saludo, improvisado por cada alumno, sobre un fragmento musical.

Se busca con este criterio observar las cualidades necesarias para la estética de la Danza, como el desarrollo físico, la personalidad, musicalidad, sensibilidad, armonía y elegancia en el movimiento, y la comunicación con el público.

10. Reproducir e interpretar un ejercicio en tiempo de adagio con *ports de bras* y diferentes posiciones *a terre*.

Este criterio pretende comprobar la expresión artística, la interpretación y la sensibilidad musical en el movimiento.

DANZA ESPAÑOLA

Introducción

La definición de la danza española como género específico de las artes escénicas se produjo a principios del siglo XX, tras la fusión de sus modalidades básicas y funcionales con una intervención clara de los fenómenos musicales de la época. Así, lo que entendemos hoy como danza escénica española es la síntesis, enriquecida teatralmente, del patrimonio folclórico, la escuela bolera y el flamenco, en un proceso de estilización, codificación y didáctica que discurre en el tiempo de forma paralela a la corriente musical colorista, y que va a desembocar en un cuarto presupuesto: la danza estilizada y el clásico español.

El esfuerzo de formación del bailarín debe ir encaminado a la consecución del artista plural, cuya cultura complementaria a la especialidad que desarrolle después, le permita afrontar el trabajo profesional desde la perspectiva de su conocimiento amplio de la danza, como arte que contiene muchas ramas y variedades de expresión.

La danza española en el grado elemental, entendida no como una especialidad, sino como parte de la formación global inicial del futuro bailarín, contribuye al desarrollo de las capacidades recogidas en los objetivos de este grado de forma decisiva, fomentando la musicalidad, intensificando el sentido del ritmo, la flexibilidad y la percepción coreográfica.

Los contenidos del grado elemental se centran esencialmente en el conocimiento de la escuela bolera, la adquisición de las habilidades necesarias para la buena utilización de las castañuelas y el contacto con el folklore, que permitirá al alumno experimentar vivencias relacionadas con formas coreográficas. Estos contenidos se refieren a los aspectos siguientes:

La adquisición de la habilidad necesaria para el correcto toque de las castañuelas.

El desarrollo de las habilidades necesarias para ejecutar correctamente ritmos elementales con los pies, como iniciación al trabajo de suelo de la danza española y el flamenco.

El desarrollo del sentido rítmico a través del acompañamiento con las castañuelas, los zapateados y, eventualmente, con ambos.

La coordinación de todos los movimientos de cabeza, brazos, piernas, tronco, castañuelas y zapateados, a través de un uso consciente de tales medios.

El descubrimiento del propio equilibrio corporal manteniendo el carácter y la estética correspondiente al estilo sobre el que se trabaja.

L'adquisició, a través del contacte amb el folklore, del sentit dinàmic que facilita un ús correcte de l'espai individualment, en grups o en parelles.

L'aprenentatge de la respiració correcta tant en el temps com en la dinàmica específica dels exercicis, per a obtenir-ne el màxim rendiment i qualitat interpretativa.

A través de la danza española, el grau elemental haurà de proporcionar al futur ballarí la preparació corporal conjunta capaç de dotar-lo del sentit estètic bàsic del moviment que li permeta accedir, si s'escau, a l'especialitat de la dansa española o bé preparar-lo perquè aquesta experiència contribueix a dotar-lo de qualitat en qualsevol de les branques de la dansa que seleccione posteriorment.

Objectius

La dansa española en el grau elemental tindrà com a objectiu contribuir al desenvolupament inicial dels alumnes en les capacitats següents:

1. Adquirir qualitat en el moviment i les interpretacions riques en expressivitat, mitjançant l'aplicació de la sensibilitat corporal.
2. Coordinar harmònicament els moviments de cames, cos, cap i braços d'acord amb l'estil i la dansa. (Amb castanyoles).
3. Comprendre la importància d'una utilització adequada de l'espai.
4. Adquirir consciència de la importància de la respiració en l'execució d'exercicis i en la interpretació de la dansa.
5. Realitzar l'execució de tots els moviments que configuren la dansa amb sentit rítmic i musical.
6. Conèixer la terminologia pròpia del llenguatge de la dansa española i l'aplicació descriptiva de passos, combinacions d'aquests, balls i estils.
7. Utilitzar la percepció visual per a aprendre a primera vista i memoritzar un pas, un exercici o un conjunt d'aquests.
8. Reconèixer les diferents formes que engloba la dansa española.
9. Adquirir la sensibilitat corporal que capacite l'execució de la dansa española en els diversos estils i caràcters, acompanyant el moviment dels corresponents mitjans rítmics de suport: les castanyoles, el *zapateado*, els picaments de mans i dits.

Continguts

Percepció del caràcter de la dansa española en relació amb l'actitud i la postura general del cos, com a punt de partida per a desenvolupar la dansa i incorporar els diferents estils. Pràctica de les castanyoles i de la seua coordinació amb braços, cos i cap. Diferents tocs i matisos de les castanyoles. Exercicis de peus i canells per al començament de l'estudi del flamenc. Iniciació a l'acompanyament rítmic amb picament de mans. Estudis de danses folklòriques d'estructura simple per al desenvolupament de la capacitat de ballar coordinadament en grup o parelles. Estudi dels passos bàsics que constitueixen el vocabulari tècnic de l'escola bolera dins de la dansa escènica española; integració del toc de les castanyoles dins d'aquests: ball d'escola i *palillos*. Varietats de girs coordinats amb el suport de cap, braços i l'acompanyament musical de les castanyoles. Aplicació de l'estudi de les danses de parella, a través de la pràctica de sevillanes, seguidilles i altres danses adequades a aquest nivell, amb èmfasi en la relació entre els intèrprets i en la seua projecció espacial, demostrant en la dansa la identificació i incorporació del caràcter i l'estil de l'escola bolera. Estudi de variacions breus que contiguen, entre altres elements: formes de caminar (lentes i ràpides); parades i rematades; voltes simples amb el suport sonor del toc de les castanyoles o el *zapateado*, fent èmfasi en el fraseig, la terminació dels passos, la intenció expressiva, els accents i matisos musicals. Entrenament permanent i progressiu de la memòria.

Criteris d'avaluació

1. Memoritzar i interpretar sobre un fragment musical variacions coreogràfiques marcades pel professor i elaborades amb passos elementals i els respectius braceigs i tocs de castanya (escola bolera).

Aquest criteri d'avaluació pretén comprovar la bona coordinació de moviments (passos, cos, braços, cap, castanyoles) i la seua correcta execució tècnica dins del ritme.

2. Improvisar senzilles danses usant ritme i fraseig musical adequats, creativitat, espai, recursos tècnics i instrumentals, i els coneixements adquirits.

Amb aquest criteri d'avaluació es pretén observar el concepte d'estil, el grau d'assimilació i la personalitat de l'alumne.

3. Interpretar en públic una dansa, en grup o en parelles.

La adquisición a través del contacto con el folclor, del sentido dinámico que facilite una utilización correcta del espacio individualmente, en grupo o en parejas.

El aprendizaje de la respiración correcta tanto en el tiempo como en la dinámica específica de los ejercicios, para obtener su máximo rendimiento y calidad interpretativa.

A través de la danza española, el grado elemental deberá proporcionar al futuro bailarín la preparación corporal conjunta capaz de dotarle del sentido estético básico del movimiento que le permita acceder, en su caso, a la propia especialidad de la danza española o bien prepararlo para que dicha experiencia contribuya a dotarlo de calidad en cualquiera de las ramas de la danza que seleccione posteriormente.

Objetivos

La danza española en el grado elemental tendrá como objetivo contribuir al desarrollo inicial de los alumnos en las capacidades siguientes:

1. Adquirir calidad en el movimiento e interpretaciones ricas en expresividad, mediante la aplicación de la sensibilidad corporal.
2. Coordinar armónicamente los movimientos de piernas, torso, cabeza y brazos en función del estilo y la danza. (Con castañuelas).
3. Comprender la importancia de una utilización adecuada del espacio.
4. Adquirir conciencia de la importancia de la respiración en la ejecución de ejercicios y en la interpretación de la danza.
5. Realizar la ejecución de todos los movimientos que configuran la danza con sentido rítmico y musical.
6. Conocer la terminología propia del lenguaje de la danza española y su aplicación descriptiva de pasos, combinaciones de ellos, bailes y estilos.
7. Utilizar la percepción visual para aprender a primera vista y memorizar un paso, un ejercicio o un conjunto de ellos.
8. Reconocer las diferentes formas que engloba la danza española.
9. Adquirir la sensibilidad corporal que capacite la ejecución de la danza española en sus diversos estilos y caracteres, acompañando el movimiento con los correspondientes medios rítmicos de apoyo: las castañuelas, el zapateado, los pitos y las palmas.

Contenidos

Percepción del carácter de la danza española en relación a la actitud y postura general del cuerpo, como punto de partida para desarrollar la danza e incorporar los diferentes estilos. Práctica de las castañuelas y de su coordinación con brazos, torso y cabeza. Diferentes toques y matices de las castañuelas. Ejercicios de pies y muñecas para el inicio del estudio del flamenco. Iniciación al acompañamiento rítmico con palmas. Estudios de danzas folklóricas de estructura simple para el desarrollo de la capacidad de bailar coordinadamente en grupo o parejas. Estudio de los pasos básicos que constituyen el vocabulario técnico de la escuela bolera dentro de la danza escénica española; integración del toque de las castañuelas dentro de éstos: baile de escuela y palillos. Variedades de giros coordinados con el apoyo de cabeza, brazos y el acompañamiento musical de las castañuelas. APLICACIÓN DEL ESTUDIO DE LAS DANZAS DE PAREJA, A TRAVÉS DE LA PRÁCTICA DE SEVILLANAS, SEGUIDILLAS Y OTRAS DANZAS ADECUADAS A ESTE NIVEL, CON ÉNFASIS EN LA RELACIÓN ENTRE LOS INTÉRPRETES Y EN SU PROYECCIÓN ESPACIAL, DEMOSTRANDO EN LA DANZA LA IDENTIFICACIÓN E INCORPORACIÓN DEL CARÁCTER Y EL ESTILO DE LA ESCUELA BOLERA. ESTUDIO DE VARIACIONES BREVES QUE CONTIENEN, ENTRE OTROS ELEMENTOS: FORMAS DE ANDAR (LENTAS Y RÁPIDAS); PARADAS Y REMATES; VUELTAS SIMPLES CON EL APOYO SONORO DEL TOQUE DE LAS CASTAÑUELAS O EL ZAPATEADO, HACIENDO ÉNFASIS EN EL FRASEO, LA TERMINACIÓN DE LOS PASOS, LA INTENCIÓN EXPRESIVA, LOS ACCENTOS Y MATICES MUSICALES. ENTRENAMIENTO PERMANENTE Y PROGRESIVO DE LA MEMORIA.

Criterios de evaluación

1. Memorizar e interpretar sobre una fragmento musical variaciones coreográficas marcadas por el profesor y elaboradas con pasos elementales y sus respectivos brazos y toques de castaña (escuela bolera).

Este criterio de evaluación pretende comprobar la buena coordinación de movimientos (pasos, cuerpo, brazos, cabeza, castañuelas) y su correcta ejecución técnica dentro del ritmo.

2. Improvisar sencillas danzas empleando ritmo y fraseo musical adecuado, creatividad, espacio, recursos técnicos e instrumentales, así como los conocimientos adquiridos.

Con este criterio de evaluación se pretende observar el concepto de estilo, el grado de asimilación y la personalidad del alumno.

3. Interpretar en público una Danza, en grupo o en parejas.

Aquest criteri d'avaluació pretén observar que l'alumne és capaç de gaudir de la dansa i mantenir una relació interpretativa i espacial amb els restants components del grup.

4. Realitzar, seguint les indicacions del professor, els exercicis que aniran desenvolupant la tècnica del *zapateado*.

Aquest criteri pretén comprovar la correcta col·locació del cos, el control i la sujecció de l'esquena, de la flexió dels genolls i de la qualitat sonora dels peus.

5. Realitzar, seguint les indicacions del professor, els exercicis de braços i mans específics per a la iniciació del flamenc.

Aquest criteri pretén comprovar que l'alumne ha comprés el caràcter i l'estil característic sense perdre la seu col·locació.

6. Demostrar el coneixement d'alguns ritmes de flamenc a través del picament de mans, sobre el suport de la guitarra.

Aquest criteri pretén comprovar el sentit rítmic de l'alumne i el coneixement d'alguns ritmes del flamenc.

7. Caminar dins dels diferents ritmes i estils, tant amb sabata com amb sabatilla.

Es busca amb aquest criteri comprovar la bona coordinació de tots els moviments del cos, el port i l'elegància dins de l'estil elegit.

8. Reproduir i interpretar un exercici de braceig adequat a aquest nivell sobre un fragment musical.

Aquest criteri pretén comprovar el desenvolupament artístic, expressiu i musical de l'alumne.

MÚSICA

Introducció

La música, com a manifestació de les relacions sonores i espacio-temporals, presenta una total correspondència amb el món de la dansa, el moviment i el llenguatge corporal. De fet, la dansa, des dels orígens, ha representat la vivència corporal de la música: la imatge rítmico-plàstica que expressa el contingut del pensament musical. Aquesta correspondència música-rítmica, plàstica-dansa, de fet, és, la sinestesia més antiga i fructífera de la història de les manifestacions artístiques.

La pedagogia musical, conscient de les possibilitats formatives d'aquesta correspondència, ha incorporat, des de les primeres dècades del nostre segle, la rítmica i la dansa, com a elements bàsics de l'aprenentatge de l'expressió musical, fent paral·lelament l'estudi de les dues, per a traduir els seus ritmes. Pel seu caràcter temporal, el fet musical està integrat per elements que, en forma aïllada o en conjunt, estan en íntima relació amb el moviment; d'una banda, l'organització dels elements melòdics i harmònics conduceix a un discurs integrat per una cadena de segments o gestos formals dotats de direccionalitat, determinada per la mateixa música i pel compositor; d'altra banda i per ser essencialment moviment, no és ni tan sols conceivable una mera comprensió racional del ritme sense sentir la força cinètica que conduceix a l'acció. D'igual manera que no es pot entendre la dansa com una mera tècnica corporal desvinculada de l'impuls, l'emoció i el caràcter que proporciona la música.

La música, que en el grau elemental s'organitzarà com a educació rítmica i musical, no s'ha de considerar com un substitut de la dansa, sinó més aviat com un complement. Aquesta educació rítmico-musical contribueix de forma decisiva a l'adquisició i el desenvolupament de les capacitats que s'expressen en els objectius d'aquest grau, com són millorar la comprensió de les relacions espacio-temporals i de la seua vinculació amb l'organització formal del llenguatge sonor; tender a la correcta coordinació de moviments a través del sentit rítmic i la sensibilitat corporal; desenvolupar la personalitat per a expressar amb precisió les relacions de la dinàmica i el fraseig amb les exigències de l'estil.

Els continguts curriculars seran essencialment els mateixos que els que es troben en la base de la formació del músic. En el cas de l'alumne de dansa, i atesa la importància que té aquesta disciplina de la pràctica de conjunt, aquests continguts seran desenvolupats per mitjà de la rítmica, del cant i de la pràctica instrumental, amb instruments de tècnica no complexa com a mitjans expressius propis de la pràctica musical de conjunt.

La capacitat d'interiorització del missatge sonor passa necessàriament pel coneixement teòric i pràctic dels elements que configuren el seu llenguatge (ritme, melodia, harmonia i forma) per a poder encarar de manera conscient i responsable la necessitat d'expressar amb el cos el significat profund i inapreciable de la música.

Este criterio de evaluación pretende observar que el alumno es capaz de disfrutar de la danza y mantener una relación interpretativa y espacial con el resto de los componentes del grupo.

4. Realizar, siguiendo las indicaciones del profesor, los ejercicios que irán desarrollando la técnica del *zapateado*.

Este criterio pretende comprobar la correcta colocación del cuerpo, el control y sujeción de la espalda, de la flexión de las rodillas y la calidad sonora de los pies.

5. Realizar, siguiendo las indicaciones del profesor, los ejercicios de brazos y manos específicos para la iniciación del flamenco.

Este criterio pretende comprobar que el alumno ha comprendido el carácter y el estilo característico sin perder su colocación.

6. Demostrar el conocimiento de algunos ritmos de flamenco a través de las palmas, sobre el soporte de la guitarra.

Este criterio pretende comprobar el sentido rítmico del alumno y el conocimiento de algunos ritmos del flamenco.

7. Caminar dentro de los diferentes ritmos y estilos, tanto con zapato como con zapatilla.

Se busca con este criterio comprobar la buena coordinación de todos los movimientos del cuerpo, el porte y la elegancia dentro del estilo elegido.

8. Reproducir e interpretar un ejercicio debraceo adecuado a este nivel sobre un fragmento musical.

Este criterio pretende comprobar el desarrollo artístico, expresivo y musical del alumno.

MUSICA

Introducción

La música, como manifestación de las relaciones sonoras y espacio-temporales, presenta total correspondencia con el mundo de la danza, el movimiento y el lenguaje corporal. De hecho, la danza, desde sus orígenes, ha representado la vivencia corporal de la música: la imagen rítmico-plástica que expresa el contenido del pensamiento musical. Esta correspondencia música-rítmica, plástica-danza, de hecho, supone, la sinestesia más antigua y fructífera de la historia de las manifestaciones artísticas.

La pedagogía musical, consciente de las posibilidades formativas de esa correspondencia, ha incorporado, desde las primeras décadas de nuestro siglo, la rítmica y la danza, como elementos básicos del aprendizaje de la expresión musical, conduciendo paralelamente el estudio de ambas, para traducir sus ritmos. Por su carácter temporal, el hecho musical está integrado por elementos que, en forma aislada como en conjunto están en íntima relación con el movimiento; por una parte, la organización de los elementos melódicos y armónicos conduce a un discurso integrado por una cadena de segmentos o gestos formales dotados de dirección, determinada por la propia música y por el compositor; por otra parte y por ser esencialmente movimiento, no es ni siquiera conceivable una mera comprensión racional del ritmo sin sentir la fuerza cinética que conduce a la acción. De igual manera que no puede entenderse la Danza como una mera técnica corporal desvinculada del impulso, la emoción y el carácter que proporciona la música.

La música, que en el grado elemental se organizará como educación rítmica y musical no debe considerarse como un sustituto de la danza, sino más bien como su complemento. Esta educación rítmico-musical contribuye de forma decisiva a la adquisición y desarrollo de las capacidades que se recogen en los objetivos de este grado, tales como mejorar la comprensión de las relaciones espacio-temporales y de su vinculación con la organización formal del lenguaje sonoro; tender a la correcta coordinación de movimientos a través del sentido rítmico y sensibilidad corporal; desarrollar la personalidad para expresar con precisión las relaciones de la dinámica y el fraseo con las exigencias del estilo.

Los contenidos currícuulares serán esencialmente los mismos que los que se encuentran en la base de la formación del músico. En el caso del alumno de danza, y dado lo esencial para esta disciplina de la práctica de conjunto, dichos contenidos serán desarrollados a través de la rítmica, del canto, y de la práctica instrumental, con instrumentos de técnica no compleja como medios expresivos propios de la práctica musical de conjunto.

La capacidad de interiorización del mensaje sonoro pasa necesariamente por el conocimiento teórico y práctico de los elementos que configuran su lenguaje (ritmo, melodía, armonía y forma) para poder encarar de manera consciente y responsable la necesidad de expresar con el cuerpo el significado profundo e inapreciable de la música.

Per acabar, a més de l'adquisició d'aquests coneixements, s'ha d'estimular el desenvolupament de les actituds de curiositat i interès per tot allò que es refereix al significat de la música com a llenguatge artístic i mitjà d'expressió cultural de les persones i dels pobles.

Objectius

L'ensenyament de la música com a expressió rítmico-musical, en l'estudi de la dansa en el grau elemental, tindrà com a objectiu contribuir a desenvolupar en els alumnes les capacitats següents:

1. Compartir vivències i experiències musicals amb els companys del grup, per a enriquir la seua relació afectiva amb la música a través de la rítmica, del cant, de l'audició i de la pràctica instrumental.

2. Demostrar la coordinació corporal necessària per a la correcta comprensió i interpretació rítmica, utilitzant les destreses de reacció, associació-dissociació, equilibri i expressió corresponents.

3. Desenvolupar l'orella interna per al reconeixement de timbres, altures, duracions i intensitats, i també d'estructures formals, indicacions dinàmiques, expressives i agògiques, mitjançant la relació entre el so i la seua representació gràfica i corporal.

4. Interpretar de memòria i corporalment ritmes, melodies i cançons que permeten una millor comprensió dels diferents paràmetres musicals.

5. Llegir, escriure i interpretar corporalment fórmules rítmiques, melòdiques i esquemes rítmics, fragments o melodies de curta duració.

Continguts

Percepció, identificació, interiorització i execució rítmica del pols. Percepció, identificació i execució rítmica de l'accent. Fórmules rítmiques bàsiques: lectura, escriptura i interpretació rítmica. Simultaneïtat de ritmes. Relació dels elements rítmics amb el moviment corporal. Identificació i pràctica rítmico-corporal de canvis de compàs. Sensibilització vocal i corporal: pràctica de la respiració, articulació, ressonància i entonació amb moviment corporal i sense. Reconeixement i execució rítmico-pràctica dels moviments melòdics ascendents i descendents. Entonació i execució pràctica dels intervals melòdics conjunts i disjunts. Reconeixement, entonació i pràctica rítmico-corporal dels sons de l'escala. Lectura, entonació, picament del ritme i pràctica de la pulsació, amb la lectura i l'entonació de fragments melòdics o cançons senzilles. Pràctica del cant en grup. Utilització d'instruments de petita percussió: gestos sonors i recursos vocals. Percepció, identificació i interpretació corporal d'elements formals: repetició, pregunta-resposta, canon, expressió musical. Improvisació vocal o instrumental i rítmico-corporal. Creativitat corporal.

Criteris d'avaluació

1. Imitar estructures melòdiques i rítmiques breus amb la veu i amb la percussió.

Aquest criteri d'avaluació pretén comprovar el grau de reacció i memòria i la capacitat de reproduir amb fidelitat el missatge rebut tant en els aspectes sonors com en la realització motriu.

2. Interpretar vocalment o rítmicamente peces escritas en gràfics senzills no convencionals d'acord amb uns codis preestablerts.

Aquest criteri d'avaluació pretén comprovar la capacitat de relacionar els paràmetres espaiò-temporals comuns al discurs sonor amb la seua representació gràfica.

3. Reconèixer auditivament, percutir i executar corporalment el pols d'una obra o fragment.

Amb aquest criteri d'avaluació es comprovarà la percepció i l'execució del pols, com a referència bàsica per a la interpretació rítmica.

4. Reconèixer, identificar i realitzar corporalment l'accent periòdic d'una obra o fragment.

Aquest criteri d'avaluació té com a objectiu comprovar la correcta percepció i l'execució pràctica de l'accent periòdic, base del compàs, reconeixent el caràcter binari, ternari o quaternari d'aquest i el caràcter binari o ternari de cada pols.

5. Executar moviments precisos d'acord amb aspectes rítmics d'una obra o fragment escoltat.

Es busca amb aquest criteri comprovar la coordinació corporal de l'alumne, adequant el seu moviment a polsos rítmics precisos.

6. Mantenir el pols durant períodes breus de silenci.

Té com a objectiu aconseguir una correcta interiorització del pols que li permeta una adequada execució individual o col·lectiva.

Por último, junto a la adquisición de estos conocimientos, debe estimularse el desarrollo de las actitudes de curiosidad e interés por todo lo relativo al significado de la música como lenguaje artístico y medio de expresión cultural de las personas y de los pueblos.

Objetivos

La enseñanza de la música como expresión rítmico-musical en el estudio de la danza en el grado elemental, tendrá como objetivo contribuir a desarrollar en los alumnos las capacidades siguientes:

1. Compartir vivencias y experiencias musicales con los compañeros del grupo, para enriquecer su relación afectiva con la música a través de la rítmica, del canto, de la audición y de la práctica instrumental.

2. Demostrar la coordinación corporal necesaria para la correcta comprensión e interpretación rítmica, utilizando las destrezas de reacción, asociación - dissociación, equilibrio y expresión correspondientes.

3. Desarrollar el «oído interno» para el reconocimiento de timbres, alturas, duraciones e intensidades, así como estructuras formales, indicaciones dinámicas, expresivas y agógicas, mediante la relación entre el sonido y su representación gráfica y corporal.

4. Interpretar de memoria y corporalmente ritmos, melodías y canciones que conduzcan a una mejor comprensión de los distintos parámetros musicales.

5. Leer, escribir e interpretar corporalmente, fórmulas rítmicas, melódicas, así como esquemas rítmicos, fragmentos o melodías de corta duración.

Contenidos

Percepción, identificación, interiorización y ejecución rítmica del pulso. Percepción, identificación y ejecución rítmica del acento. Fórmulas rítmicas básicas: lectura, escritura e interpretación rítmica. Simultaneidad de ritmos. Relación de los elementos rítmicos con el movimiento corporal. Identificación y práctica rítmico-corporal de cambios de compás. Sensibilización vocal y corporal: práctica de la respiración, articulación y entonación con y sin movimiento corporal. Reconocimiento y ejecución rítmico-práctica de los movimientos melódicos ascendentes y descendentes. Entonación y ejecución práctica de los intervalos melódicos conjuntos y disjuntos. Reconocimiento, entonación y práctica rítmico-corporal de los sonidos de la escala. Lectura, entonación, palmeo del ritmo y práctica de la pulsación, con la lectura y la entonación de fragmentos melódicos o canciones sencillas. Práctica del canto en grupo. Utilización de instrumentos de pequeña percusión. Utilización del cuerpo como instrumento de percusión: gestos sonoros y recursos vocales. Percepción, identificación e interpretación corporal de elementos formales: repetición, pregunta-respuesta, canon, expresión musical. Improvisación vocal o instrumental y rítmico-corporal. Creatividad corporal.

Criterios de evaluación

1. Imitar estructuras melódicas y rítmicas breves con la voz y con la percusión.

Este criterio de evaluación pretende comprobar el grado de reacción y memoria y la capacidad de reproducir con fidelidad el mensaje recibido tanto en sus aspectos sonoros como en su realización motriz.

2. Interpretar vocal o rítmicamente piezas escritas en gráficas sencillas no convencionales de acuerdo con unos códigos pre establecidos.

Este criterio de evaluación pretende comprobar la capacidad de relacionar los parámetros espacio-temporales comunes al discurso sonoro con su representación gráfica.

3. Reconocer auditivamente, percutir y ejecutar corporalmente el pulso de una obra o fragmento.

Con este criterio de evaluación se comprobará la percepción y ejecución del pulso, como referencia básica para la interpretación rítmica.

4. Reconocer, identificar y realizar corporalmente el acento periódico de una obra o fragmento.

Este criterio de evaluación tiene como objetivo comprobar la correcta percepción y ejecución práctica del acento periódico, base del compás, reconociendo el carácter binario, ternario o cuaternario de éste y el carácter binario o ternario de cada pulso.

5. Ejecutar movimientos precisos acordes con aspectos rítmicos de una obra o fragmento escuchado.

Se busca con este criterio comprobar la coordinación corporal del alumno, adecuando su movimiento a pulsos rítmicos precisos.

6. Mantener el pulso durante períodos breves de silencio.

Tiene por objetivo lograr una correcta interiorización del pulso que le permita una adecuada ejecución individual o colectiva.

7. Identificar auditivament i interpretar rítmicament canvis senzills de compàs.

Amb aquest criteri d'avaluació es verificarà la capacitat de percepció auditiva i de realització pràctica de canvis de compàs d'unitat igual o diferent. En aquest cas solament: a) negra=negra; b) negra=negra amb punt; c) negra=blanca; d) corixer=corixer; i viceversa en els casos b) i c).

8. Entonar una melodia o cançó tonal amb acompañament, polirítmia i picar posteriorment el ritme amb les mans.

Aquest criteri té com a objectiu comprovar la capacitat de l'alumne per a aplicar les seues tècniques d'entonació i justesa d'afinació a un fragment tonal aplicant indicacions expressives presents en la partitura. Posteriorment en el treball de polirítmia i picament del ritme, es verificarà la interiorització correcta del pols i la bona execució rítmica. L'acompanyament instrumental no reproduirà la melodia.

9. Llegir internament, durant un temps determinat, i sense verificar l'entonació, un text musical i reproduir-lo de memòria.

Es tracta de comprovar la capacitat de l'alumne per a imaginar, reproduir i memoritzar imatges sonores de caràcter melòdico-rítmic a partir de l'observació de la partitura.

10. Reproduir models melòdics senzills o escales a partir de diferents altures.

Es tracta de comprovar la destresa de l'alumne per a reproduir un mateix fet melòdic des de qualsevol so mantenint correctament la intervàlica del model.

11. Improvisar estructures rítmiques sobre un fragment escoltat.

Aquest criteri d'avaluació es pretén estimular la capacitat creativa de l'alumne aplicant lliurement fòrmules rítmiques conegudes o no, acordant-les amb el pols, la divisió i el compàs del fragment escoltat.

12. Reproduir per escrit fragments senzills rítmics i melòdics escoltats.

Mitjançant aquest criteri s'avalua la capacitat de l'alumne per a reconèixer i reproduir aspectes rítmics i melòdics coneguts.

13. Descriure, després d'una audició, els trets característics de les obres escoltades o interpretades.

Aquest criteri d'avaluació pretén constatar la capacitat de l'alumne per a percebre aspectes distints: rítmics, melòdics, cadencials, formals, tímbrics, etc., seleccionant prèviament els aspectes que han de ser identificats o bé deixant lliurement que identifique els aspectes que li resulten més notoris.

14. Realitzar petites improvisacions amb procediments musicals convencionals o no convencionals (textures, atmosferes, efectes, etc.) partint d'un projecte previ al qual s'haurà d'ajustar l'execució al màxim possible.

Aquest criteri d'avaluació pretén comprovar el grau de control conscient de la realització d'una idea musical prèviament elaborada.

15. Executar mitjançant la percussió, instrumentalment o vocalment, estructures rítmiques d'una obra o fragment.

Amb aquest criteri d'avaluació es pretén constatar la capacitat d'encaixar, amb precisió i dins d'un temps fixat, fòrmules rítmiques adequades al nivell.

16. Improvisar melodies tonals breus.

Aquest criteri pretén comprovar l'assimilació dels conceptes tonals bàsics mitjançant la utilització lliure dels elements.

ANNEX II

Principis metodològics

La llarga trajectòria formativa, conseqüent amb les necessitats que plantegen els estudis de dansa, obliga a una forçosa simultaneïtat d'aquests amb els corresponents a l'ensenyament obligatori; això fa aconseable que els processos educatius del dos tipus d'ensenyament segueixin els mateixos principis d'activitat constructiva com a factor decisiu en la realització de l'aprenentatge, que, en últim terme, és construït pel mateix alumne, modificant i reelaborant els seus esquemes de coneixement.

En un currículum obert, els mètodes d'ensenyament són, en gran manera, responsabilitat del professor i no han de ser completament desenrotllats per l'autoritat educativa. Únicament està justificat assenyalar-los en la mesura que certs principis pedagògics són essencials a

7. Identificar auditivamente e interpretar rítmicamente cambios sencillos de compás.

Con este criterio de evaluación se verificará la capacidad de percepción auditiva y de realización práctica de cambios de compás de unidad igual o diferente. En este caso sólamente: a) negra=negra; b) negra=negra con puntilla; c) negra=blanca; d) corchea=corchea; y viceversa en los casos b) y c).

8. Entonar una melodía o canción tonal con acompañamiento, polirítmia y palmeo posteriormente el ritmo.

Este criterio tiene como objetivo comprobar la capacidad del alumno para aplicar sus técnicas de entonación y justeza de afinación a un fragmento tonal aplicando indicaciones expresivas presentes en la partitura. Posteriormente en el trabajo de polirítmia y palmeo del ritmo, se verificará la interiorización correcta del pulso y la buena ejecución rítmica. El acompañamiento instrumental no reproducirá la melodía.

9. Leer internamente, y sin verificar la entonación, un texto musical y reproducirlo de memoria.

Se trata de comprobar la capacidad del alumno para imaginar, reproducir y memorizar imágenes sonoras de carácter melódico-rítmico a partir de la observación de la partitura.

10. Reproducir modelos melódicos sencillos o escalas a partir de diferentes alturas.

Se trata de comprobar la destreza del alumno para reproducir un mismo hecho melódico desde cualquier sonido manteniendo correctamente la interválica del modelo.

11. Improvisar estructuras rítmicas sobre un fragmento escuchado.

Con este criterio de evaluación se pretende estimular la capacidad creativa del alumno aplicando libremente fórmulas rítmicas conocidas o no, acordándolas con el pulso, la división y el compás del fragmento escuchado.

12. Reproducir por escrito fragmentos sencillos rítmicos y melódicos escuchados.

Mediante este criterio se evalúa la capacidad del alumno para reconocer y reproducir aspectos rítmicos y melódicos conocidos.

13. Describir con posterioridad a una audición los rasgos característicos de las obras escuchadas o interpretadas.

Este criterio de evaluación pretende constatar la capacidad del alumno para percibir aspectos distintos: rítmicos, melódicos, cadenciales, formales, tímbricos, etc, seleccionando previamente los aspectos que deban ser identificados o bien dejando libremente que identifiquen los aspectos que les resulten más notorios.

14. Realizar pequeñas improvisaciones con procedimientos musicales convencionales o no convencionales (texturas, atmósferas, efectos, etc.) partiendo de un proyecto previo al que deberá ajustarse la ejecución en la mayor medida posible.

Este criterio de evaluación pretende comprobar el grado de control consciente de la realización de una idea musical previamente elaborada.

15. Ejecutar mediante la percusión, instrumental o vocalmente, estructuras rítmicas de una obra o fragmento.

Con este criterio de evaluación se pretende constatar la capacidad d'encaixar, con precisión y dentro de un tiempo fijado, fórmulas rítmicas adecuadas al nivel.

16. Improvisar melodías tonales breves.

Este criterio pretende comprobar la asimilación de los conceptos tonales básicos mediante la utilización libre de los elementos.

ANEXO II

Principios metodológicos

La larga trayectoria formativa, consecuente con las necesidades que plantean los estudios de Danza, obliga a una forzosa simultaneidad de los mismos con los correspondientes a la enseñanza obligatoria; ello hace aconsejable que los procesos educativos de ambos tipos de enseñanza sigan los mismos principios de actividad constructiva como factor decisivo en la realización del aprendizaje, que, en último término, es construido por el propio alumno, modificando y reelaborando sus esquemas de conocimiento.

En un currículum abierto, los métodos de enseñanza son, en amplia medida, responsabilidad del profesor y no deben ser completamente desarrollados por la autoridad educativa. Únicamente está justificado señalarlos, en la medida en que ciertos principios pedagógicos son

la noció i als continguts del currículum que s'estableix. Per això, amb la finalitat d'orientar la pràctica docent del professorat, s'indiquen els següents principis metodològics de caràcter general, que són vàlids per a totes les assignatures que regulen aquest decret.

La interpretació dansada és, per definició, un fet divers i profundament subjectiu, en el resultat final de la qual es fonen en unitat indissoluble el missatge del creador, contingut en l'obra, i la personal manera de transmetre'l del ballarí, que fa seu el missatge modulant-lo a través de la seua sensibilitat. Com en tota tasca educativa, el desenvolupament de la personalitat i la sensibilitat pròpies de l'alumne és el fi últim que es persegueix, més acusat en aquesta perquè la Dansa és vehicle d'expressió i comunicació d'emocions, on l'aspecte subjectiu ocupa, per consegüent, un lloc primordial. Aquesta interpretació de la dansa està precedida per l'exercici de memorització del material coreogràfic. Per això el desenvolupament de la memòria en el grau elemental, en tots els seus aspectes visuals i rítmics, té un paper fonamental en la progressió de la qualitat de l'alumne i del seu futur nivell professional.

Al llarg d'un procés d'aprenentatge d'aquesta índole, el professor ha de ser més que mai un guia, un conseller, que dóna solucions concretes a problemes o dificultats, i s'esforça per donar opcions en tot allò que tinga un caràcter més general sense imposar criteris. Per això es dedica a orientar i no a conduir de la mà cap a uns resultats preeterminats, i a estimular i eixampliar la receptivitat i la capacitat de resposta de l'alumne davant el fet artístic.

Una programació oberta, gens rígida, es fa imprescindible en aquests ensenyaments; els centres, i dins d'aquests els professors, han d'establir programacions prou flexibles perquè, d'acord amb l'increment progressiu de la capacitat d'execució (increment de la tècnica), siga possible la seua aplicació a les característiques i a les necessitats de cada alumne, tractant així de desenvolupar les seues possibilitats i de suprir les seues mancances.

Pel que fa a la tècnica, cal concebre-la, i fer-la concebre a l'alumne, en un sentit profund, com a part fonamental del tot artístic, que depassa de bon tros el concepte de la pura mecànica. De fet, la tècnica, en el seu sentit més ampli, és part de la realització mateixa de l'obra artística i, per tant, s'hi fon i s'integra.

El procés d'ensenyament ha d'estar presidit per la necessitat de garantir la funcionalitat dels aprenentatges, assegurant que puguen ser utilitzats en les circumstàncies reals en què l'alumne els necessite. Per aprenentatge funcional s'entén no sols la possible aplicació pràctica del coneixement adquirit, sinó també, i sobretot, el fet que els continguts siguin necessaris i útils per a dur a terme altres aprenentatges i per a afrontar amb èxit l'adquisició d'altres continguts. D'altra banda, aquests s'han de presentar amb una accentuació clara de les seues relacions, plantejant, sempre que es considere pertinent, la interrelació entre la música i la dansa en les seues dues formes, acadèmica i espanyola, que constitueixen els ensenyaments d'aquest grau.

El caràcter obert i flexible de la proposta curricular confereix una gran importància al treball conjunt de l'equip docent. El projecte curricular és un instrument lligat a l'àmbit de reflexió sobre la pràctica docent, que permet a l'equip de professors adequar el currículum al context educatiu particular del centre i a les característiques del seu alumnat.

La informació que subministra l'avaluació ha de servir com a punt de referència i de reflexió per a l'actuació pedagògica. Per això, l'avaluació és un procés que ha de dur-se a terme de forma contínua i personalitzada, en la mesura que es refereix a l'alumne en el seu desenvolupament peculiar, aportant-li informació sobre el que realment ha progressat respecte a les seues possibilitats, sense comparacions amb suposades normes preestableties de rendiment.

Els processos d'avaluació tenen com a objectiu tant els aprenentatges dels alumnes com els processos mateixos d'ensenyament. La informació que proporciona l'avaluació serveix perquè l'equip de professors dispose de dades rellevants amb què analitzar la pròpia intervenció educativa i prendre decisions sobre aquesta. Amb aquest fi, la informació subministrada per l'avaluació contínua dels alumnes s'ha de relacionar amb les intencions que es pretenen i amb el pla d'acció per a dur-les a terme. S'avalua, per tant, la programació del procés d'ensenyament i la intervenció del professor com a organitzador d'aquests processos.

Cal concretar, dins del projecte curricular, les formes, instruments i situacions més adequats per a realitzar aquest tipus d'avaluació. Els

esenciales a la noció y *contenidos* del currículo que se establece. Por ello, con la finalidad de orientar la práctica docente del profesorado, se señalan los siguientes principios metodológicos de carácter general, que son válidos para todas las asignaturas que se regulan en el presente decreto.

La interpretación danzada es, por definición, un hecho diverso y profundamente subjetivo, en cuyo resultado final se funden en unidad indisoluble el mensaje del creador, contenido en la obra, y la personal manera de transmitirlo del bailarín, quien hace suyo el mensaje modulándolo a través de su propia sensibilidad. Como en toda tarea educativa, el desarrollo de la personalidad y la sensibilidad propias del alumno es el fin último que se persigue, más acusado en ésta por cuanto la Danza es vehículo de expresión y comunicación de emociones, donde lo subjetivo ocupa, por consiguiente, un lugar primordial. Esta interpretación de la Danza está precedida por el ejercicio de memorización del material coreográfico. Por eso el desarrollo de la memoria en el grado elemental, en todos sus aspectos visuales y rítmicos, juega un papel fundamental en la progresión de calidad del alumno y de su futuro nivel profesional.

A lo largo de un proceso de aprendizaje de esta índole, el profesor ha de ser más que nunca un guía, un consejero, que da soluciones concretas a problemas o dificultades, y se esfuerza en dar opciones en todo aquello que tenga un carácter más general que en imponer criterios. Por eso, se dedica a orientar y no a conducir de la mano hacia unos resultados predeterminados, y a estimular y ensanchar la receptividad y la capacidad de respuesta del alumno ante el hecho artístico.

Una programación abierta, nada rígida, se hace imprescindible en estas enseñanzas; los centros, y dentro de ellos los profesores, deben establecer programaciones suficientemente flexibles para que, atendiendo al incremento progresivo de la capacidad de ejecución (al incremento de la técnica), sea posible su aplicación a las características y a las necesidades de cada alumno, tratando así de desarrollar sus posibilidades y de suprir sus carencias.

En lo que a la técnica se refiere, es necesario concebirla, y hacerla concebir al alumno, en un sentido profundo, como parte fundamental del todo artístico, que rebasa con mucho el concepto de la pura mecánica. De hecho, la técnica, en su sentido más amplio, es parte de la realización misma de la obra artística y, por tanto, se fusiona y se integra en ella.

El proceso de enseñanza ha de estar presidido por la necesidad de garantizar la funcionalidad de los aprendizajes, asegurando que puedan ser utilizados en las circunstancias reales en que el alumno los necesite. Por aprendizaje funcional se entiende no sólo la posible aplicación práctica del conocimiento adquirido sino también, y sobre todo, el hecho de que los contenidos sean necesarios y útiles para llevar a cabo otros aprendizajes y para enfrentarse con éxito a la adquisición de otros contenidos. Por otra parte, estos deben presentarse con una acentuación clara de sus relaciones, planteando, siempre que se considere pertinente, la interrelación entre la música y la Danza en sus dos formas, académica y española, que constituyen las enseñanzas de este grado.

El carácter abierto y flexible de la propuesta curricular confiere gran importancia al trabajo conjunto del equipo docente. El proyecto curricular es un instrumento ligado al ámbito de reflexión sobre la práctica docente, que permite al equipo de profesores adecuar el currículum al contexto educativo particular del centro y a las características de su alumnado.

La información que suministra la evaluación debe servir como punto de referencia y de reflexión para la actuación pedagógica. Por ello, la evaluación es un proceso que debe llevarse a cabo de forma continua y personalizada, en la medida en que se refiere al alumno en su desarrollo peculiar, aportándole información sobre lo que realmente ha progresado respecto de sus posibilidades, sin comparaciones con supuestas normas preestablecidas de rendimiento.

Los procesos de evaluación tienen como objeto tanto los aprendizajes de los alumnos como los procesos mismos de enseñanza. La información que proporciona la evaluación sirve para que el equipo de profesores disponga de datos relevantes con los que analizar su propia intervención educativa y tomar decisiones al respecto. Para ello, la información suministrada por la evaluación continua de los alumnos debe relacionarse con las intenciones que se pretenden y con el plan de acción para llevarlas a cabo. Se evalúa, por tanto, la programación del proceso de enseñanza y la intervención del profesor como organizador de estos procesos.

Es preciso concretar, dentro del proyecto curricular, las formas, instrumentos y situaciones más adecuadas para realizar este tipo de

equips docents, a més de contextualitzar els objectius generals i els criteris d'avaluació del grau, hauran d'especificar els objectius i els criteris d'avaluació per a cada un dels cursos.

ANNEX III

Temps lectiu corresponent als ensenyaments del grau elemental de dansa

Assignatures	Nombre de cursos	Temps lectiu
Dansa clàssica	4	510
Dansa espanyola	4	240
Música	4	120

El nombre mínim de setmanes lectives serà de 30 per curs acadèmic.

ANEXO III

Tiempo lectivo correspondiente a las enseñanzas del grado elemental de danza

Asignaturas	Número de cursos	Tiempo lectivo
Danza clásica	4	510
Danza española	4	240
Música	4	120

El número mínimo de semanas lectivas será de 30 por curso académico.

CONSELLERIA D'ADMINISTRACIÓ PÚBLICA

2068 *ORDRE de 6 de juliol de 1993, de la Conselleria d'Administració Pública, per la qual s'homologa la modificació dels Estatuts de la Mancomunitat de Municipis de l'Horta Sud. [93/4828]*

Els municipis d'Alaquàs, Alcácer, Aldaia, Alfafar, Benetússer, Beniparrell, Catarroja, Lugar Nuevo de la Corona, Manises, Massanassa, Mislata, Paiporta, Picanya, Picassent, Quart de Poblet, Sedaví, Silla, Torrent i Xirivella, tots de la província de València, es varen constituir en mancomunitat de municipis de l'Horta Sud, pel Decret del Consell de la Generalitat Valenciana, de 26 de març de 1982.

Tramés l'expedient i els nous estatuts aprovats, a aquesta conselleria, s'ha observat que acompleixen en tots els seus termes la legislació vigent al respecte, sense observar en ells cap infracció a l'ordenament jurídic, ni menyscabe de les competències d'aquesta comunitat autònoma, ni interferència en el seu exercici.

Per la qual cosa, i atenent allò que disposa el Reial Decret 695/1979, de 13 de febrer, de transferències de competències, en relació amb el Decret de la Presidència de la Generalitat Valenciana 10/1985, de 21 de juny.

ORDENE

Article únic

S'homologa la modificació dels estatuts de la Mancomunitat de l'Horta Sud, per haver-se acreditat en l'expedient la legalitat de les actuacions.

València, 6 de juliol de 1993

El Conseller d'Administració Pública,
EMÈRIT BONO I MARTÍNEZ

CONSELLERIA DE ADMINISTRACION PUBLICA

2068 *ORDEN de 6 de julio de 1993, de la Conselleria de Administración Pública, por la que homologa la modificación de estatutos de la mancomunidad de municipios de l'Horta Sud. [93/4828]*

Los municipios de Alaquàs, Alcácer, Aldaia, Alfafar, Benetússer, Beniparrell, Catarroja, Lugar Nuevo de la Corona, Manises, Massanassa, Mislata, Paiporta, Picanya, Picassent, Quart de Poblet, Sedaví, Silla, Torrent y Xirivella, todos ellos de la provincia de Valencia, se constituyeron en mancomunidad de municipios de l'Horta Sud, por Decreto del Consell de la Generalitat Valenciana, de 26 de marzo de 1982.

Remitido el expediente tramitado y los nuevos estatutos aprobados, a esta conselleria, se ha observado que cumplen en todos sus términos la legislación vigente al respecto, sin haberse advertido en ellos infracción alguna del ordenamiento jurídico, ni menoscabo de las competencias de esta comunidad autónoma, ni interferencia en su ejercicio.

En su virtud, teniendo en cuenta lo dispuesto en el Real Decreto 695/1979, de 13 de febrero, de transferencias de competencias, en relación con el Decreto de la Presidencia de la Generalitat Valenciana 10/1985, de 21 de junio.

DISPONGO

Artículo único

Se homologa la modificación de estatutos de la mancomunidad de l'Horta Sud, por haberse acreditado en el expediente la legalidad de las actuaciones.

Valencia, 6 de julio de 1993

El Conseller d'Administració Pública,
EMÈRIT BONO I MARTÍNEZ